

ELEKTRİK FİYATLARI, KUR VE OYUNLAR

ÖZET:

Söylemler her zaman gerçekleri yansıtmayabilir. "Zayıf TL ihracatı arttırır, ithalatı düşürür", "Elektrik fiyatları sanayiciyi çarptı", "Enerji zammı sektörü zorluyor" gibi haberleri sık sık okumak mümkün. Bu Q raporunda tüm bu söylemlere sırasıyla bakılacaktır.

ABD'nin çelik ithalatına uyguladığı vergilere karşı Türkiye'deki çelik üreticilerinin çok büyük tepki vermemesi bir merak konusuydu. 15 Mayıs 2018 tarihli [Dünya Gazetesi](#) haberinde Çelik İhracatçıları Birliği Başkanı Adnan Aslan "Yassı sıcakta %25 vergiye rağmen ihracat yaptık. ABD iç piyasasında fiyatlar çok yükseldi. Eski antidampinger var ve bunlarla birlikte seviye %34'e geliyor. Ona rağmen ihracat yapılabilecek gibi gözüküyor" açıklamasında bulundu. Diğer taraftan, kur artışı ile ihracatın artması beklenirken, ihracatçıların da kur artışına "dur" denilmesini istediği [haberleri](#) çıktı. Türkiye İhracatçıları Meclisi Başkanı Mehmet Büyükekşi "Kur artışını ihracata katkı olarak görmüyoruz, tam tersine ekonominin gerektirdiği kur bizim açımızdan daha önemlidir" diyor.

10 Mayıs 2018'de ise "Sanayiciyi elektrik çarptı" [haberleri](#) ile son dönemde devreye giren "Son Kaynak Tedarik Tarifesi" ile ilgili şikayetler yer almaktaydı. Sanayicinin ödediği yüksek elektrik bedelleri, ABD'ye %34 vergi ile bile çelik satışını mümkün kılan fiyat marjları ve ihracatçının kur artışını ihracata katkı olarak görmediği açıklamalarını birlikte değerlendirmek gerekiyor.

YÖNTEM:

Bu Q raporunda birden çok kaynak kullanıldı:

- Aylık elektrik üretim verileri TEİAŞ web sitesinden (eski [veriler](#), 2017 [verileri](#)),
- Dış ticaret istatistikleri TÜİK [sitesinden](#),
- Kur verileri TCMB elektronik [veri sisteminden](#),
- Sanayi elektrik fiyatları DOSİDER [bilgi bankasından](#)

alındı. 12 aylık hareketli korelasyon için Microsoft Azure platformunda R çalışma sayfası yazıldı.

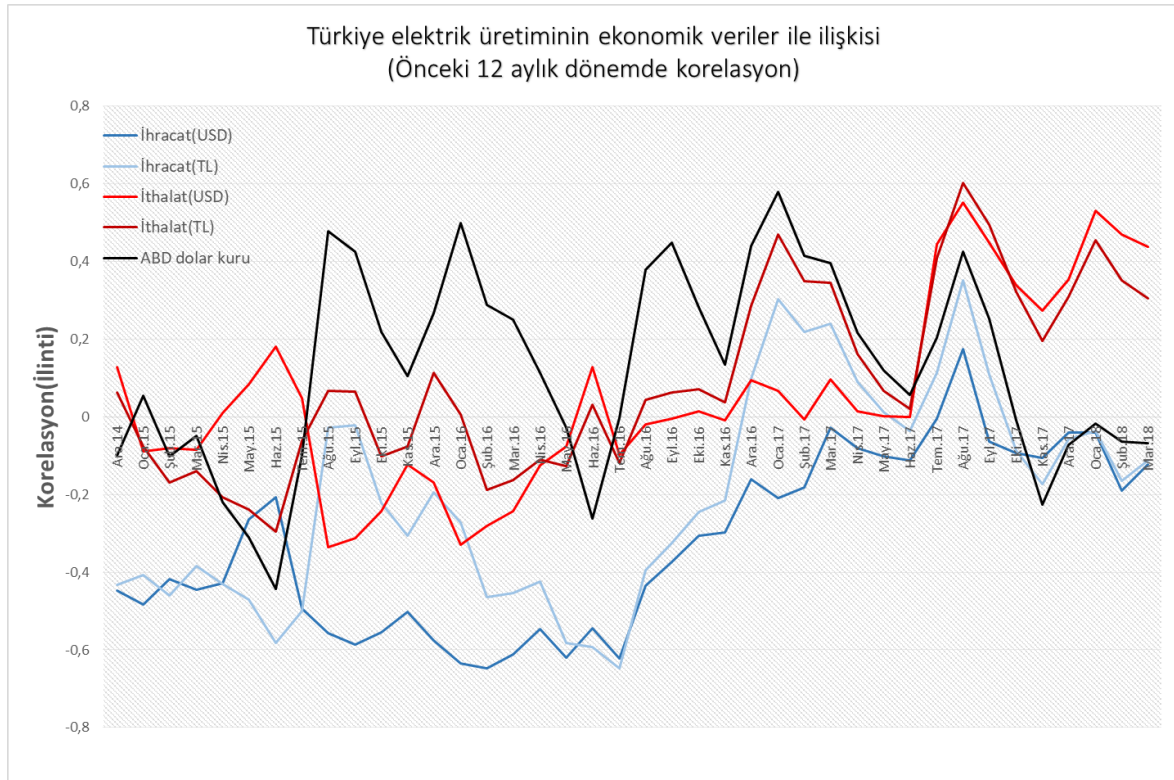
ANALİZ:

2018 Mayıs ayı itibari ile ABD doları cinsinden, Türkiye Cumhuriyeti'nin en düşük sanayi elektrik fiyatları kaydedilmiştir. 1 Ağustos 2017'de sanayide elektrik fiyatında [TRT payı](#) (%2) da kaldırılmıştı. Sanayici yaklaşık 40 kuruşa elektrik tüketirken, konut ve meskende 46 kuruş civarında elektrik kullandığını unutmamak gerekiyor. Aşağıdaki tabloda tüm vergiler dahil fiyatlar görülmektedir.

	ABD/TL	Sanayi Elektrik (krş/kWh)	Sanayi Elektrik (\$cent/kWh)
2014 Ocak	2,22	0,31	13,95
2015 Ocak	2,33	0,34	14,63
2016 Ocak	3,01	0,37	12,20
2017 Ocak	3,74	0,36	9,54
2018 Ocak	3,78	0,40	10,59
2018 Mayıs	4,4	0,40	9,09

2018 Mayıs ayı itibari ile sanayi elektrik fiyatları, tüm sanayileşmiş ülkelerin ortalama elektrik fiyatlarının altında bir rakama düşerek **9 cent**'e kadar gerilemiştir. Hatta **Çin'de** sanayi fiyatları bile 14,2 cent/kWh civarındadır. Türkiye'ye benzer piyasaya sahip olan Polonya'da bu rakam 17 cent'tir. Türkiye sanayicisi kendi dengi ülkelerin neredeyse yarısı fiyatına (vergiler dahil) elektrik kullanmaktadır. Bu durum Türkiye'nin, ABD'nin %34'e varan çelik vergi ve cezalarına rağmen, tüm dünya ile rekabet ederek ABD'ye mal satabileceğine dair bir ipucu vermektedir.

İkinci kısımda ise Türkiye'de elektrik talebine en yakın seyreden veri olan elektrik üretiminin, ABD doları kuru, Türkiye'nin toplam mal ve hizmet ithalat ve ihracat verileri ile ilişkisine bakılacaktır. Bunun için ise 2014 Ocak ayından itibaren 12 aylık hareketli dönemlerde bu ilişki incelenecektir. Elektrik, anlık üretim ve tüketime konu olduğu için ithalat ve ihracatını ayırırsak doğrudan talebe denk olacaktır.

Elektrik üretimi, genel olarak mevsim sıcaklıklarından da etkilendiği için, belirli dönemlerde döviz kurunun etkisi zannedilen hareketler aslında mevsimsel iklimlendirme talebinden kaynaklanabilmektedir. Aynı şekilde, elektrikte doğalgaza bağımlılık da bir unsur olarak değerlendirilse de, daha önceki dönemlerde bu ilişkinin güçlü olmaması düşündürücüdür. Grafikten çıkarılan sonuçlar ise şöyledir:

- Kur ile elektrik üretimi Eylül 2017'ye kadar genelde pozitif ilintilidir. (kur artar, elektrik üretimi artar; kur düşer, elektrik üretimi düşer)
- İthalat ile elektrik üretimi ilişkisi Ekim 2016'ya kadar net değilken, o tarihten bu yana dolar bazında güçlü bir pozitif ilişki görülmüştür.
- İhracat ile olan ilişki de aynı döneme kadar negatif iken daha sonra zayıftır.

Yani, son dönemde ithalat ile elektrik talebinin aynı yönde hareket ettiği gözlenmektedir. Hatta elektrik talebi ihracattan çok ithalatla pozitif, aynı yönlü, ilintilidir. Sebep-sonuç için ise bu analiz yeterli değildir. Elektrik fiyatları ucuzladıkça ithalat neden artmaktadır?

SONUÇ:

Enerji fiyatlarının dolar cent olarak ucuzlama dönemi ile ithalatın artışı benzer dönemlere denk gelmektedir. Elektrik ve doğalgaz fiyatlarının dolar cinsinden düşmesi, hem cari açığı hem katma değerli üretimi, hem de bütçe dengesini etkileyebilir. Benzer şekilde, kuraklıktan dolayı talep artışının doğalgazdan elektrik üretimindeki artış ile karşılanması da yukarıdaki grafiğin sebeplerinden biri olabilir. Fakat enerji fiyatları düştükçe katma değer üretme baskısı kalmamaktadır, kendiliğinden %25'leri aşan marjlar oluşmaktadır ve bu da bir bağımlılık ilişkisi göstergesi olabilir.